

Tâm huyết với nghề

■ PGS.TS HỮU ĐẠT

Năm 1991, khi tôi đang làm nghiên cứu sinh ở Moscova thì tình cờ được nghe tin tức về nhà văn Triệu Xuân. Năm ấy, chị Trần Thu Hương, giám đốc Nxb Phụ nữ đi công cán tại Nga đến chơi và thông báo cho tôi một tin quan trọng: Trong cuộc triển lãm sách ở Văn Hồ Hà Nội, tôi và Triệu Xuân là 2 tác giả được giới thiệu trong một gian sách riêng có tên rất mơ hồ “Gian sách có vấn đề”. Tôi ngỡ ngợ. Tên tác giả nghe quen quen. Tôi lạng đi giấy lát và bỗng nhớ đến một chàng sinh viên học lớp trên, cùng khoa Ngữ Văn ngày nào. Đó là một anh chàng có nước da trắng, dong dỏng cao nom thư sinh, nho nhã, thường xuất hiện trong các Hội nghị nghiên cứu khoa học sinh viên với các báo cáo KH “rất có vấn đề” được các thầy và nhiều sinh viên chú ý. Anh là Triệu Xuân Điển.

Cùng với anh còn có một sinh viên khác, tôi không nhớ chính xác họ mà chỉ nhớ tên và tên lót là Đăng Nhật. Đó là 2 sinh viên nổi trội bởi tinh thần đam mê nghiên cứu, yêu nghề, say nghề... Đạo đó, miền Nam chưa giải phóng, có khá nhiều sinh viên khoa Ngữ Văn và một số sinh viên khoa Lịch sử thuộc ĐHTHNN khi tốt nghiệp đã tình nguyện xung phong làm phóng viên chiến trường. Triệu Xuân Điển là một trong các sinh viên như vậy.

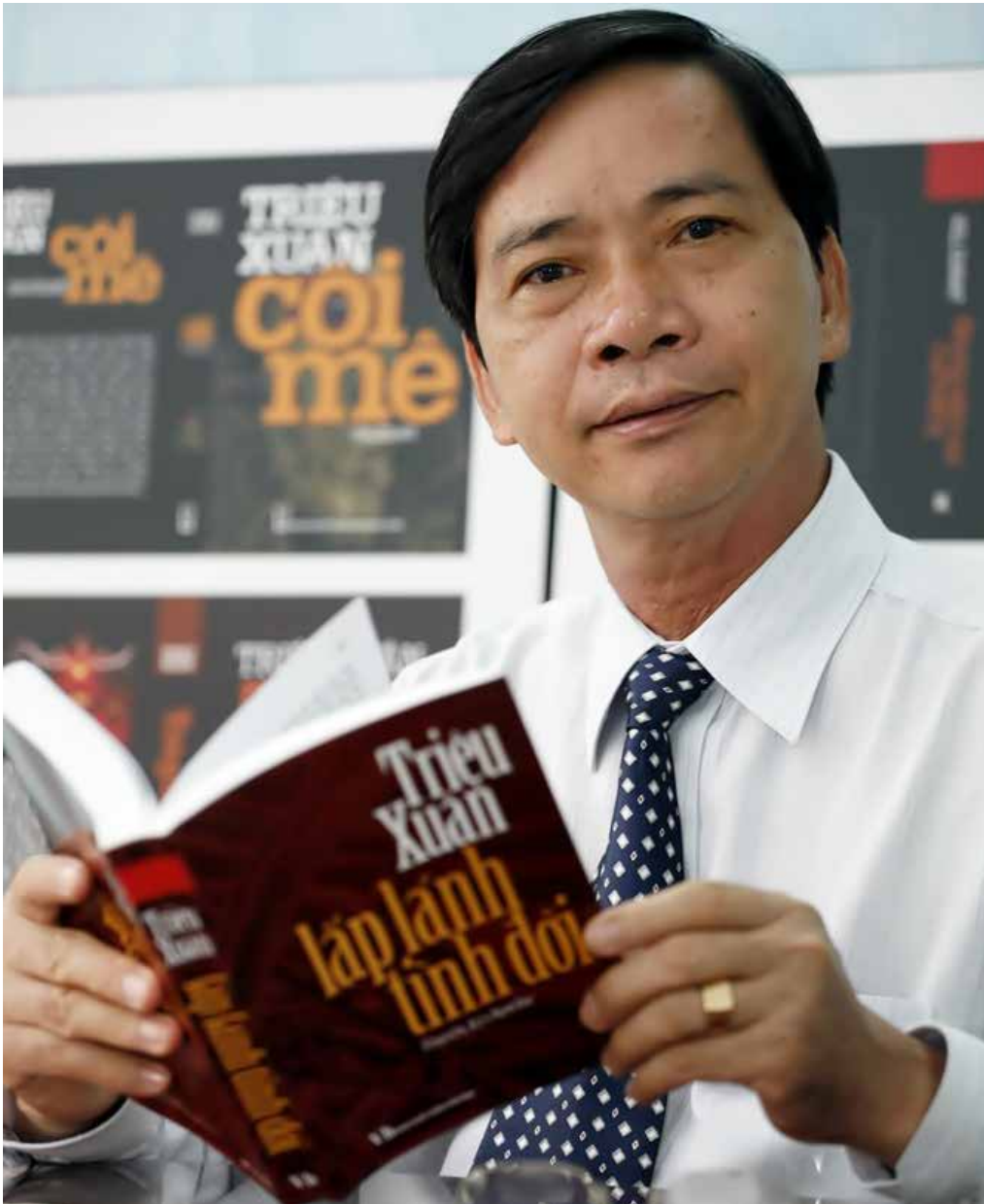
Từ năm 1973 và đến tận bây giờ tôi chưa lần nào gặp lại Triệu Xuân Điển, nhưng ấn tượng về anh trong tôi rất đậm. Bởi vậy, khi chị Trần Thu Hương nhắc đến tên Triệu Xuân tôi hơi ngỡ ngợ. Nhưng hiềm nỗi, đến lúc đó tôi chỉ nghe đến Triệu Xuân Điển làm báo – nhà báo, chứ chưa một lần nghe nói anh viết văn nên hỏi: Liệu có phải là Triệu Xuân Điển khoa Văn không nhỉ? Chị Hương xác nhận. Chị kể cho tôi nghe tóm tắt những điều chị biết thông qua các cuộc họp chị được mời dự với tư cách là giám đốc một nhà xuất bản.

Nói đến tình dự báo của văn học thì thời điểm đó, cuốn sách của tôi và cuốn của Triệu Xuân đã làm tốt chức năng đặc biệt này, Cuốn “Hai đầu của bức thư tình” của tôi do Hội nhà văn xuất bản đầu năm 1991 thời đó gây dư luận vì viết về nước Nga xô viết giai đoạn cuối cùng của CNXH. Còn cuốn “Sóng lòng” của Triệu Xuân viết về vấn đề rất nhạy cảm “tham nhũng”. Ngày 21 tháng 8 năm 1991, nổ ra cuộc cách mạng dân chủ ở Nga, Liên bang CHXHCN Xô viết sụp đổ. Sự thật ấy làm

cho những người Nga không còn lý do gì “cự nự” về cuốn sách của tôi. Còn cuốn của Triệu Xuân, phức tạp hơn. Bởi lúc đó, nói về tham nhũng quả là “liều”, gọi đúng tên là quá dũng cảm, bởi nó đụng vào một vùng mà theo quan niệm văn học cũ được coi là “vùng cấm”. Đến nay trong nhiều Đại hội Đảng, các nhà lãnh đạo đã nhiều lần nhấn mạnh đến nguy cơ của tham nhũng đối với sự tồn vong chế độ thì chống tham nhũng được coi là một nhiệm vụ quan trọng của văn học. Nhưng vào những năm cuối cùng của thế kỷ XX, văn học dám gọi tên nó thì quả “rất có vấn đề”. Nhiều người nể phục Triệu Xuân, nhưng cũng nhiều người lo cho anh.

Công cuộc đổi mới do Đảng lãnh đạo mặc nhiên đã làm cho Triệu Xuân thoát khỏi thứ “án không thành án” vốn ám ảnh nhiều nhà sáng tác văn học. Nhưng không phải vì thế, mà bạn đọc không đánh giá đúng sự dũng cảm của một nhà văn sẵn sàng xả thân vì lẽ phải. Với tư cách là bạn đọc, tôi vẫn coi Triệu Xuân là một trong những người đi đầu chống tham nhũng trên mặt trận sáng tác. Còn với tư cách đồng môn và đồng nghiệp, tôi luôn trân trọng anh và coi anh là một tấm gương về sự đam mê và dăng hiến. Tôi muốn nói điều đó, nhất là với các bạn sinh viên thời nay, vì nó là một trong những nguyên nhân dẫn đến thành công.

Quả thật, nếu Triệu Xuân chỉ dừng ở sự nghiệp làm báo thì cũng là một đóng góp đáng nể. Trong chiến tranh, các nhà báo tác nghiệp tại chiến trường đôi khi còn nguy hiểm hơn cả người lính. Anh đã cống hiến trọn tuổi thanh xuân của mình cho sự nghiệp giải phóng tổ quốc. Vậy còn gì phải trân trọng? Nhưng cái nghiệp nó thôi thúc anh. Với vốn sống dày dặn của một nhà báo, anh chuyển sang viết văn. Rồi chưa hết, anh lại dựng lên một trang web với tất cả tâm huyết của mình. Trong giới văn chương, đây là một trang web có sức thu hút hàng ngàn người ngay từ những tháng mới xuất hiện vì nó được xây dựng theo cách có nghề, rất bài bản, lại không vì mưu cầu cá nhân mà là sự dâng hiến cho đời, cho nghề. Thú thật, lúc đầu, tôi vào đọc trang này chỉ vì chủ nhân của nó là một cựu sinh viên khoa Ngữ Văn từng nổi tiếng lúc còn đang ngồi trên ghế trường đại học. Vừa là sự quý mến, vừa là tò mò xem “anh bạn vàng” đang tiếp

tục cuộc hành trình lúc về hưu ra sao. Nhưng rồi tôi nhận ra đây là trang web có rất nhiều điều bổ ích chẳng những cho các nhà văn, nhà phê bình, nhà nghiên cứu mà đặc biệt rất tốt cho giới sinh viên.

Tại trang web này, bạn đọc có thể được tiếp cận, tìm hiểu nhiều tư liệu quý về văn học, nghệ thuật, văn hóa và cả ngôn ngữ. Đây cũng là một diễn đàn mà các nhà văn, nhà thơ, nhà phê bình... đăng tải tác phẩm, bài viết, ý kiến... về nhiều vấn đề của văn chương, xã hội một cách khách quan, với tinh thần học thuật dân chủ. Mặc dù, đây chỉ là trang web riêng của một nhà văn nhưng nó khá đồ sộ và có tính chuyên nghiệp rất cao vì bài vở được sắp đặt theo hệ thống phân loại lô gích, mang tính khoa học, rất tiện tra cứu. Bạn đọc không phải mất nhiều thời giờ nhưng vẫn có thể tìm được nhiều kiến thức, tư liệu quý mà mình quan tâm. Trong

sự phát triển của truyền thông hiện đại, mỗi bạn đọc có thể ngồi ngay trên bàn viết của mình mà “dạo qua” một thư viện không nhỏ với một “ông chủ” nhiệt tình, chu đáo lúc nào cũng giang tay đón khách.

Năm 2016 là năm kỷ niệm lần thứ 60 ngày thành lập khoa Ngữ Văn ĐHTH Hà Nội (nay thành khoa Văn học và Ngôn ngữ học), là năm thứ 8 của trang trieuxuan.info tôi tận mạn đôi điều tri ân nhà văn, nhà báo Triệu Xuân. Đây cũng là lời tri ân của nhiều sinh viên các khoa Văn học, SP Ngữ Văn, Ngôn ngữ học, Việt Nam học...mà tôi có dịp lên lớp muốn nhờ tôi gửi tới nhà văn Triệu Xuân. Xin chúc anh, chúc trieuxuan.info những lời chúc tốt đẹp nhất!